

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-87-18>

УДК 338.242.4

ІНКЛЮЗИВНІСТЬ РОЗВИТКУ МАЛИХ ФОРМ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ РЕГУЛЯТОРНИХ ІНСТРУМЕНТІВ: ПОТЕНЦІАЛ ТА ВИКЛИКИ¹

INCLUSIVE DEVELOPMENT OF SMALL FORMS OF AGRICULTURAL ENTREPRENEURSHIP IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION OF REGULATORY INSTRUMENTS: POTENTIAL AND CHALLENGES

Могильний Олексій Миколайовичдоктор економічних наук, професор,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9802-1701>**Малік Микола Йосипович**доктор економічних наук, професор,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9198-4460>**Анікеєнко Володимир Миколайович**кандидат наук з державного управління, докторант,
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-1525-1554>**Mohylnyi Oleksii, Malik Mykola, AnikeienkoVladimir**

National Scientific Centre «Institute of Agrarian Economics»

У статті розглянуто діджиталізацію інструментарію державного впливу на посилення інклюзивності розвитку малих форм аграрного підприємництва. Проаналізовано динаміку основних показників діяльності малих сільськогосподарських виробників України. Досліджено стан нормативно-правового регулювання у сфері взаємодії центральних регуляторних органів і реципієнтів державної підтримки. Висвітлено стан цифрової трансформації регіонів України та оцінено наявний потенціал і можливі ризики електронно-комунікаційної суб'єкт-об'єктної взаємодії для цієї категорії виробників. Виявлено неправомірні практики з використанням онлайн платформи Державного аграрного реєстру та ґрантової програми «Сади, теплиці, ягідники». Доведено, що в умовах цифровізації державного регулювання аграрних підприємств змінюється лише форма взаємодії між уповноваженими органами і економічними агентами, при цьому незмінними залишаються інституційна природа і сутність аграрних відносин.

Ключові слова: діджиталізація, інструменти державної підтримки, малі форми аграрного підприємництва, Державний аграрний реєстр, цифрова нерівність.

The purpose of the article is to summarize the impact of digitalization of the state regulation of agricultural production tools on increasing the inclusiveness of the development of small forms of agricultural entrepreneurship, to identify the potential, advantages and disadvantages of this process. The relevance is associated with the negative dynamics of the main indicators of the activities of small agricultural producers in Ukraine and the need to take a set of measures to improve the business environment. The theoretical and methodological basis of the study was general scientific and economic methods of cognition of phenomena and processes in the field of innovations in state regulation of small entrepreneurship in rural areas. Among them are induction and deduction, analysis and synthesis, ecosystem analysis, dialectics of the historical and modern, abstract-logical, normative and positive approaches, statistical, SWOT analysis, graphic, etc. The regulatory legal acts of Ukraine and scientific publications

¹ Дослідження виконано в рамках НДР: «Теоретичні засади і моніторинг розвитку підприємництва в сучасних екосистемах», номер державної реєстрації № ДР 0126U001628.

on the issues of electronic communication interaction of state regulatory bodies and agricultural producers were analyzed. The functioning of digitalization is considered using the online platform of the State Agrarian Register and the eWork project using the example of the grant program "Orchards, Greenhouses, Berry Groves". The state of digital transformation of the regions of Ukraine is highlighted. From a constructive perspective, the strengths and weaknesses, potential and risks of digital optimization of state regulation instruments for the development of small forms of agricultural entrepreneurship are assessed. The scientific novelty lies in confirming the hypothesis that in the conditions of digitalization of the administration of state regulation aimed at supporting agricultural enterprises, only the form of interaction between authorized bodies and economic agents changes, while the institutional nature and essence of agrarian relations remain unchanged. The practical value is due to the possible use of the results of the SWOT analysis when improving digital tools for state regulation of small forms of entrepreneurship in order to implement the standards and rules of the Common Agricultural Policy of the European Union.

Keywords: digitalization, state support instruments, small forms of agricultural entrepreneurship, State Agrarian Register, digital inequality.

Постановка проблеми. Зміна форми державної підтримки аграрного виробництва через засоби електронно-комунікаційної взаємодії набули розвитку у відповідь на виклики тривалої війни росії проти України та надання державі у 2022 р. статусу кандидата на членство в Євросоюзі. Верховна Рада України, центральні органи виконавчої влади у прискореному режимі приймають рішення щодо імплементації процедур і правил надання онлайн послуг сільськогосподарським товаровиробникам у відповідності до європейських стандартів і процедур, а це потребує постійної актуалізації науково-практичного осмислення нових застосунків та наслідків їхнього різнобічного впливу на розвиток малих форм підприємництва.

Діджитал трансформація державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників (цифровізація, приведення в електронну форму) має поліпшити прозорість і ефективність використання бюджетних коштів, сприяти детінізації аграрного бізнесу, зменшити корупційні ризики та створити належний інвестиційний клімат для залучення ресурсів під час війни та на відновлення галузі після припинення або скасування воєнного стану. Діджиталізація дає змогу уповноваженим державним органам своєчасно аналізувати, контролювати і здійснювати моніторинг за виконанням реципієнтами умов наданої бюджетної підтримки щодо економічних, соціальних, екологічних та інших зобов'язань.

Як показує досвід, одночасно з позитивними надбаннями можливі й деструктивні явища. Зокрема, загострення діджитал-нерівності в доступі до державних програм малих форм господарювання через відсутність надійного інтернет-зв'язку у прифронтових і депресивних районах, недостатність знань, навичок і цифрових компетенцій їхніх керівників та неможливість скористатися кваліфіко-

ваними діджитал послугами спеціалізованих організацій тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Учені фокусуються переважно на інклюзивності розвитку підприємництва, підвищенні ефективності регуляторних рішень для сільського господарства і територіальних громад, конкурентоспроможності товаровиробників тощо. Біляк Ю. В. [1] висвітлив результати дослідження з питань функціонування Державного аграрного реєстру (ДАР) як цифрової платформи стратегічного значення для модернізації аграрної політики України. Вдовіченко Л. [2] вважає, що процес діджиталізації необхідно скерувати на вирішення першочергових цілей, пов'язаних: із зручністю та доступністю до ресурсів учасників аграрного ринку; удосконаленням комунікаційних зв'язків між державою і бізнесом; нульовою толерантністю до корупції. Карась О. С. [8] здійснив соціально-економічний аналіз різних аспектів розвитку інклюзивної економіки в контексті структурних трансформацій в Україні. Формування інклюзивного інституційного середовища для мікро- й малих форм господарювання розглядається як необхідна передумова повоєнного відновлення економіки, зміцнення соціальної згуртованості та підвищення добробуту населення.

Лопатинський, Ю. М., Шпикуляк, О. Г., Парасій, Д. С. [9] систематизували механізми забезпечення інклюзивного розвитку територіальних громад за чотирма групами: нормативно-правові, організаційно-управлінські, фінансово-економічні та комунікативно-учасницькі. Запропоновано комплексний підхід до подолання низки сучасних викликів, у т. ч. запровадження системи моніторингу глибини інклюзивності. Шпирко В. В., Лаврентьєв М. М., Осипенко А. В. [21] встановили причинно-наслідковий зв'язок між рівнем цифровізації аграрних підприємств та асиметрією

розподілу дохідності. Розкрито сутність цифровізації як чинника підвищення ефективності та прозорості бізнес-процесів. Визначено потенційні канали впливу цифрових технологій на фінансові результати компаній завдяки зниженню ризиків та підвищенню прогнозованості щодо показників ефективності.

Невирішені частини загальної проблеми. Процес діджиталізації в сільському господарстві України, що започатковано в агрохолдингових структурах та інших великих компаніях, підштовхнули: а) загострення застарілих проблем; б) зворотній ефект від масштабів виробництва; в) тотальна невизначеність і ризики воюючої країни; г) євроінтеграційні реформи тощо. Проте діджиталізація інструментів державної підтримки сільського господарства – це дотичний, але принципово інший напрям регуляторних інновацій, запроваджений для всіх товаровиробників незалежно від форми власності й розміру виробництва на рівні центральних органів виконавчої влади. Отже, на нашу думку, залишаються недостатньо дослідженим як переваги, так і ризики діджиталізації управлінських рішень на шляху посилення інклюзивності розвитку малих суб'єктів господарювання, що найбільше потребують такого підходу. Стаття частково заповнює цю прогалину з використанням SWOT-аналізу.

Постановка завдання. Метою статті є розкрити потенціал і нові виклики на шляху інклюзивного розвитку малих форм аграрного підприємництва завдяки діджиталізації інструментарію державної підтримки.

Виклад основного матеріалу дослідження. З розвитком інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) виник новий формат суб'єктно/об'єктних відносин, спрямованих на збір, обробку, накопичення, застосування та передачу управлінських рішень для господарюючих суб'єктів. Очевидно, це має значний потенціал для інклюзивного розвитку малих форм аграрного підприємництва. Але спочатку з'ясуємо, кого держава відносить до категорії «малі сільськогосподарські товаровиробники».

Господарським кодексом України (ст. 55), що втратив чинність на підставі Закону України № 4196 від 09.01.2025 р. [17] суб'єктами малого підприємництва визнавалися фізичні особи-підприємці, у яких середня кількість працівників за звітний період до 50 осіб, а обсяг річного доходу від будь-якої діяльності не перевищував суму, еквівалентну 10 млн євро. За цими ж критеріями до «малих» відносили

також юридичних осіб незалежно від організаційно-правової форми чи форми власності. Новий Закон (ст. 2) залишив без змін критерії віднесення форм господарювання до категорії «малих». Він чинний упродовж 3-х років, тобто до 9 січня 2028 року. Проте ця норма має змінитися раніше, адже заходами щодо реалізації Національної програми адаптації законодавства України до права Євросоюзу (розділ 11 «Сільське господарство та розвиток сільських територій», с. 873») до грудня 2026 року Мінекономіки і Держкомстат мають: а) ухвалити рішення щодо показників віднесення до малих виробників сільськогосподарської продукції; б) видати наказ про затвердження методичних рекомендацій з питань класифікації таких суб'єктів, визначення стандартного випуску та розрахунку його коефіцієнтів для цілей Системи даних щодо сталого розвитку сільського господарства (Farm Sustainability Data Network – FSDN) [15].

Згідно даних Держстату України, за період 2021–2024 рр. кількість діючих малих підприємств в сільському господарстві скоротилася на 10,9% (з 5608 до 4999 од.). Різкий спад припав на 2023 рік (майже 18%). Хоча в подальшому частина з них була релокована в умовно тилові області й відновила діяльність. Чисельність зайнятих також зменшилася до 103,4 тис. осіб проти 127,7 у 2021 р. (на 19%). На цю ж величину спостерігається спад обсягів виробленої й реалізованої продукції та їхньої частки в загальному обсязі цих показників на 0,5 і 4,1 відсоткових пункти. Рентабельність всієї діяльності у 2023 р. знизилася до критичного мінімуму, що не забезпечувала навіть просте відтворення – 8,8%, з поступовим відновленням у 2024 р. – до 19,4 відсотків. Щодо капітальних інвестицій у матеріальні активи, то найглибший спад, порівняно з 2021 р., припав на 2022 р. (-25%). Проте вже у 2024 р. було відновлено довоєнний рівень, що вселяє стриманий оптимізм на поступове відновлення діяльності малих підприємств (табл. 1).

Малі підприємства також як всі суб'єкти аграрного підприємництва зазнають критичного впливу від екстраординарної невизначеності воєнного стану. Згідно опитування НБУ у І кв. 2026 року, проведеному в 21 областях, кожне 2-ге відмітило визначальними чинниками в їхній роботі дефіцит електроенергії і кадрів, кожне 3-тє – логістичні та фінансово-економічні проблеми. Розбіжність оцінок респондентів щодо прямих безпекових ризиків сягнула 5 разів: від 62% (прифронтові райони)

Таблиця 1

Основні показники діяльності малих підприємств в сільському господарстві України, 2021–2024 рр.

Показник	2021	2022	2023	2024	2024 до 2021, %, в. п.
Кількість діючих підприємств	5608	4933	4609	4999	89,1
Частка у загальній кількості підприємств, %	7,9	9,2	7,3	8,5	+0,6
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб	127,7	113,2	104,6	103,4	81,0
Частка у загальній кількості зайнятих працівників, %	22,1	23,2	22,9	21,3	-0,8
Обсяг виробленої продукції, млрд грн	249,9	204,8	261,3	205,7	82,3
Частка в загальному обсязі виробленої продукції, %	24,2	27,9	32,9	23,7	-0,5
Обсяг реалізованої продукції, млрд грн	228,1	181,7	200,9	185,9	81,5
Частка в загальному обсязі реалізованої продукції, %	24,2	26,6	25,7	20,1	-4,1
Рентабельність всієї діяльності, %	38,3	13,1	8,8	19,4	-18,9
Вироблено продукції на одного зайнятого, тис. грн	1957	1809	2498	1989	101,6
У % до виробленої продукції на одного зайнятого підприємствами галузі	109,4	120,2	143,6	111,3	+1,9
Капітальні інвестиції, млрд грн	22,0	16,5	18,7	22,4	101,8

Джерело: сформовано авторами на основі [10]

до 12% (західні). Схід та Південь України, які зазнають найбільших збитків від російської військової агресії, додатково також потерпають від кліматичних змін [7].

В умовах правового режиму воєнного стану суттєвих змін зазнало регуляторне середовище. Діджиталізація програм державної підтримки, пільгового кредитування, грантових платежів, міжнародних технічних проєктів та інших джерел фінансування розвитку малого аграрного підприємництва отримала поштовх завдяки формуванню преференційної інституційно-правової бази. Закон України «Про Національну програму інформатизації» № 2807 від 01.12.2022 р. [18] урегулював правові питання, що виникають під час розроблення та виконання Програми. Розпорядженням Уряду № 821 від 30.08.2024 р. [14] ухвалено Стратегію відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 р. та операційний план заходів з її реалізації. Інклюзивний характер підтримки малого і середнього підприємництва містить чотири стратегічних цілі: а) відновлення та полегшення процесу ведення бізнесу; б) сприяння інноваційному розвитку, цифровій трансформації та «зеленому переходу»; в) розвиток

людського капіталу та культури підприємництва; г) посилення конкурентоспроможності та збільшення експорту.

Стратегією розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року серед іншого передбачено: а) забезпечення прозорого та інклюзивного доступу до фінансування, зокрема для малих виробників сільськогосподарської продукції (візія цілі 3); б) модернізацію аграрного сектору шляхом розвитку переробки, інновацій, цифровізації та обміну знаннями (ціль 6) [19]. Серед основних завдань щодо малих виробників, визначено полегшення доступу до цифрового сільського господарства для підвищення продуктивності ресурсів і оптимізації використання агрохімікатів. Уже згадана Національна програма адаптації законодавства України до права Євросоюзу також ставить за мету сприяння інтеграції малим виробникам і оптимізувати перехід на екологічні стандарти й технічні регламенти Спільної аграрної політики (САП) (завдання 3) [15].

Важливим інструментом діджиталізації щодо посилення інклюзивності розвитку малих форм господарювання має стати Закон України «Про інформаційно-комунікаційну систему «Державний аграрний реєстр»

№ 3980 від 19.09.2024 р. [16]. Цим актом урегульовано відносини, що виникають при його веденні, принципи функціонування, призначення, правовий статус, джерела фінансування, об'єкти адміністрування, права та обов'язки користувачів, особливості діяльності в умовах надзвичайного або воєнного стану. На виконання Закону постановою Уряду № 549 від 13.05.2025 р. [6] визначено правові, організаційні та фінансові основи ведення та адміністрування Державного аграрного реєстру (ДАР).

Довідково: за серпень 2022 – лютий 2026 року ДАР об'єднав понад 200 тис. користувачів (72,6% – фізичних осіб, 10,8% – ФОП, 16,6% – юридичних осіб) і охопив 7 млн земельних ділянок загальною площею майже 20 млн гектарів. Також зареєстровано 573 тис. корів, 320 тис. овець і 54 тис. кіз. Завдяки єдиній платформі реалізовано понад 70 програм підтримки та розподілено більш як 35 млрд грн допомоги сільськогосподарським товаровиробникам. Реєстр також став важливою євроінтеграційною складовою: План України для Ukraine Facility передбачає спрямування 100% підтримки підприємств аграрного сектору через ДАР (на лютий 2026 цей показник становив понад 80%) [11].

У поєднанні з Виплатною агенцією, яка адмініструватиме виділення коштів, ДАР в подальшому стане базою для реалізації аграрної підтримки за стандартами Євросоюзу, інституційною передумовою для повноцінного доступу малих виробників до європейського агропродовольчого ринку, сприятиме залученню інструментів фінансування та отримання всього спектру цифрових сервісів. Таким чином, системні рішення в перспективі відкривають нові можливості для посилення інклюзивності щодо розвитку малого підприємства.

Однією з перешкод на шляху використання потенціалу онлайн комунікації на цифрових платформах представниками малих форм аграрного підприємництва є відсутність постійного інтернет-зв'язку, а найгірше в прифронтових районах. До повномасштабної війни 5,5 млн, або кожен шостий мешканець сільської місцевості, не мав доступу до якісного фіксованого Інтернету. Значення індексу цифрової трансформації областей у 2025 р. (за максимального 100) коливався в діапазоні від 30–31 (Луганська, Донецька, Запорізька) до 55–51 (Тернопільська, Дніпропетровська, Полтавська). Тобто коефіцієнт цифрової нерівності становив 1,7 (рис. 1). Зазначимо,

це дані в цілому по областях України. Можна припустити, що отримаємо ще більший цифровий розрив серед міських і сільських територіальних громад та великих аграрних компаній і малих фермерських господарств.

Загалом, в наукових джерелах серед переваг діджиталізації інструментів державної підтримки розвитку малих форм аграрного підприємництва здебільшого виділяють: а) інклюзивний доступ до фінансування; б) доступність та зручність; в) поліпшення комунікаційних зв'язків; г) зменшення корупції; д) простота використання та результативність; е) оперативний контроль, зворотний зв'язок щодо ефективності та ін. (табл. 2).

Проте менше аналізуються негативні прояви й ризики «убивчих застосунків». На нашу думку, переваги будь-якої інновації, за відсутності дієвих регуляторно-запобіжних заходів, можуть применшити або й нівелювати очікувані результати. Із практики знаємо, що деструктивні прояви цифровізації, як правило, приходять несподівано, звідси реакція на них може бути не своєчасною через тривалу бюрократію, багатошаровість рівнів самоорганізації учасників аграрних відносин, створення нових ринкових ніш і відсутність загальної рівноваги. Вважаємо, що ефективність діджиталізації інструментів державної підтримки щодо інклюзивності малого підприємництва може навіть погіршуватися. Оскільки завдяки цифровізації інструментів, хибні рішення масштабуються контрагентами аграрного ринку в коротший проміжок часу. Звідси можуть приносити більше шкоди аграрним виробникам та сільським територіям, ніж «провали» державного регулювання у традиційний фізично-аналоговий спосіб.

Як бачимо з SWOT-аналізу сильних і слабких сторін, можливостей і загроз діджиталізації інструментів державної підтримки щодо інклюзивності розвитку малих форм підприємства не усуваються всі недоліки, що були притаманні традиційній паперовій офлайн взаємодії уповноважених державних органів і господарюючих суб'єктів. З точки зору політико-економічної доктрини, це пов'язано з тим, що в епіцентрі учасників аграрних відносин, як відносин власності на ресурси щодо виробництва, розподілу, обміну та споживання продукту, залишається людський фактор. Чим вищий ієрархічний рівень управління процесами, тим більші ризики й непередбачувані втрати для аграрної сфери і економіки в цілому. У нашому підході, інклюзія розвитку малих форм господарювання передбачає не

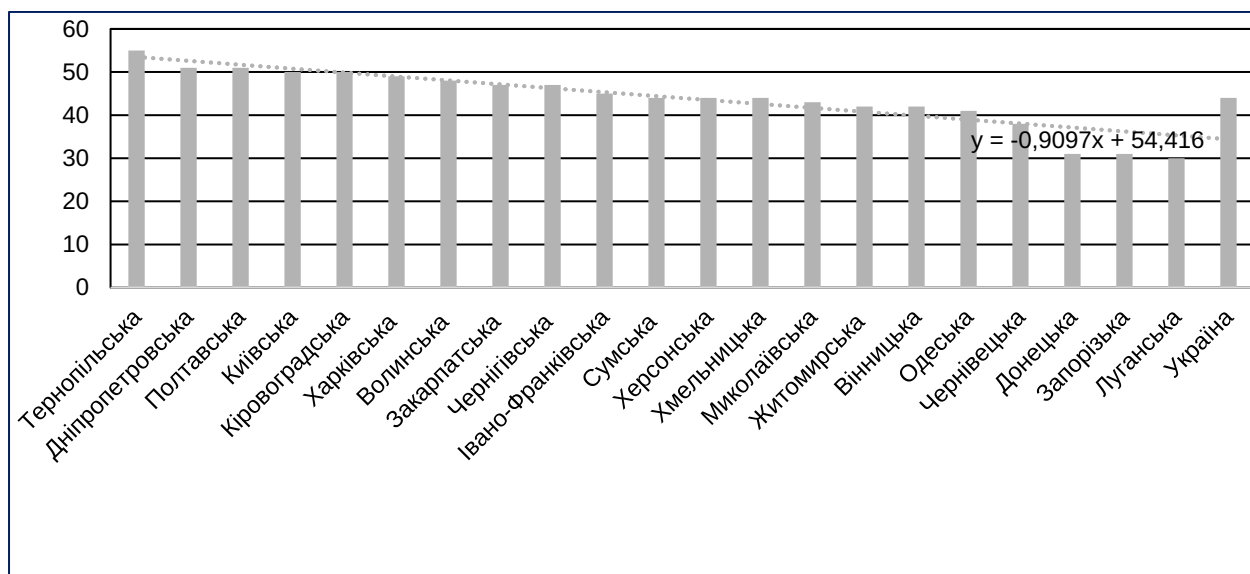

Рис. 1. Індекс* цифрової трансформації регіонів України, 2025 рік

Джерело: сформовано авторами на основі [12]

*Індекс складається із 5 субіндексів: 01 – цифрові навички, 02 – цифровізація публічних послуг, 03 – кібербезпека, 04 – цифровізація територіальних громад, 05 – цифровізація економіки.

Таблиця 2

SWOT-аналіз діджиталізації адміністрування аграрних відносин

Сильні сторони	Слабкі сторони
Доступність та зручність, сприяння інноваціям, оптимізація правил і процедур підтримки сільського господарства	Відсутність якісного Інтернету в частині сільських територій, низький рівень цифрової грамотності й відсутність діджитал навиків у керівників малих форм господарювання
Відкритість і прозорість відносин між центральними органами державної влади та сільськогосподарськими виробниками	Цифрова нерівність у доступі до державних програм підтримки великих компаній та малих форм господарювання
Оперативний (в режимі реального часу) моніторинг зобов'язань реципієнтами бюджетних програм та посилення контролю за їхньою поведінкою	Недосконалість правового механізму відшкодування збитків державі, завданих окремими недобросовісними практиками аграрних підприємств
Економія трансакційних витрат учасників аграрного ринку, зниження навантаження на органи публічного управління	Недостатня діджитал підготовка персоналу, неефективність просторового розміщення продуктивних сил аграрного сектору
Можливості	Загрози
Нульова толерантність до корупції під час надання преференцій аграрному бізнесу	Цифровий фетишизм може знизити увагу до превентивних заходів у боротьбі з корупцією і призвести до зворотного ефекту
Детінізація товарно-грошових потоків та неформальної зайнятості в аграрному секторі	Цифрове відчуження частини малих форм підприємництва і закриття в «сірому сегменті» сільського розвитку
Підвищення конкурентоспроможності та ліквідності підприємств аграрного сектору	Посилення цифрової імпортозалежності: програмне забезпечення й «залізо» співвідносяться за вартістю як товар і упаковка, що мінімізуватиме конкурентні переваги
Централізоване накопичення, обробка та використання даних реципієнтів державної підтримки	Потенційні кіберзагрози щодо заволодіння базами даних як стратегічним ресурсом не призначеним для відкритого поширення

Джерело: сформовано авторами

лише перерозподіл ресурсів завдяки діджиталізації інструментів державної підтримки, а створення регуляторного середовища для рівного доступу до земельних ділянок і фінансових ресурсів, ринків продукції і засобів виробництва та логістики, підтримку аграрних стартапів, ініційованих молодими людьми, подолання бар'єрів у доступі до цифрових технологій тощо.

Висновки. Діджиталізація інструментів державної підтримки малих форм аграрного підприємства стає ще одним своєрідним фактором виробництва, який оцінюється комплексом показників. Зокрема рівнем інклюзивності їхнього розвитку, поліадаптивністю до форс-мажорної невизначеності, дотриманням екологічних стандартів і соціальних вимог, кількістю працюючих в них осіб, інтеграцією в локальні й глобальні ланцюги створення доданої вартості та нарощуванням своєї частки в показниках аграрного сектору та ін. При цьому інституційна природа і сутність аграрних відносин залишаються незмінними, адже за будь-яких нововведень – це завжди відносини між індивідами, їхня співпраця в домогоспо-

дарствах та підприємствах. Тож автоматично не зникає і корупційна складова у цій сфері, що пов'язана з людським чинником. Змінюється лише форма реалізації інструментів державної підтримки отримувачів допомоги, чи ґрантових програм міжнародних організацій, завдяки електронно-комунікаційній взаємодії, оптимізуються операції з інформацією й користування базами даних та зменшується трудомісткість регуляторних функцій.

Очевидно, що в подальших дослідженнях реально затребуваним є узагальнення досвіду держав-членів Євросоюзу з питань підвищення прозорості та підзвітності малих товаровиробників як важливої передумови залучення до фінансових інструментів Спільної аграрної політики і структурних фондів об'єднання. Пріоритизується процес їхньої інтеграції до пов'язаних діджитал-систем: поширення знань та інновацій в сільському господарстві (AKIS), мережі сільськогосподарських даних (FSDN), адміністрування та контролю (IACS), яка включає цифрові бази даних щодо ідентифікації та картографування земельних ділянок (LPIS) та ін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Біляк Ю. В. Роль Державного аграрного реєстру у цифровізації, підвищенні прозорості та забезпеченні фінансової безпеки підприємств аграрного сектору. *Агросвіт*. 2025. № 15. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/7107/7225> (дата звернення 15.05.2026).
2. Вдовіченко Л. Діджиталізація регуляторної діяльності в Україні у повоєнний період. *Економічні горизонти*. 2023. № 2 (24) DOI: 10.31499/2616-5236.2(24).2023.281165. 2(24).2023.281234. URL: <https://eh.udpu.ua> (дата звернення: 27.05.2026).
3. Гайнц-В. Штрубенхоф. Виклики й шанси в контексті вступу України до ЄС. *Агрополітичний звіт*. APD/APB/01/2024. Електрон. дані. Режим доступу: URL: <https://www.apd-ukraine.de> (дата звернення: 24.05.2026).
4. Деякі питання надання грантів бізнесу: Постанова Кабінету Міністрів України № 738 від 21.06.2022 р. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 24.05.2026).
5. Деякі питання надання грантів для переробних підприємств: Постанова Кабінету Міністрів України № 739 від 24.06.2022 р. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 24.05.2026).
6. Деякі питання функціонування інформаційно-комунікаційної системи «Державний аграрний реєстр»: Постанова Кабінету Міністрів України № 549 від 13.05.2025 р. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 24.05.2026).
7. Інфляційний звіт Національного банку України (квітень 2026 р.). URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-kviten-2026-roku> (дата звернення: 14.05.2025).
8. Карась О. С. Формування інклюзивної економіки в умовах структурних трансформацій України: соціально-економічні чинники й інструменти. *Український соціум*. 2026. № 1 (96). URL: https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2026/04/13_28-No-1-96-2026_ukr.pdf (дата звернення: 09.05.2026).
9. Лопатинський, Ю. М., Шпикуляк, О. Г., Парасій, Д. С. Інституційні виклики інклюзивного розвитку об'єднаних територіальних громад України. *Актуальні проблеми сталого розвитку*, том 3, № 2, 2026. URL: [https://doi.org/10.60022/3\(2\)-26S](https://doi.org/10.60022/3(2)-26S) (дата звернення 15.05.2026).
10. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 14. 05. 2026 р.).
11. Офіційний сайт Мінекономіки. Державний аграрний реєстр – у повній власності держави: Денис Башлик пояснив ключові зміни. URL: <https://me.gov.ua> (дата звернення: 07.05.2026).

12. Офіційний сайт Мінцифри України. Індекс цифрової трансформації регіонів України, 2025 рік. URL: <https://backend.hromada.gov.ua> (дата звернення: 07.05.2026).
13. Про державну підтримку сільського господарства України : Закон України № 1877 від 24.06.2004 р. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 26.05.2026).
14. Про затвердження Стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого і середнього підприємництва на період до 2027 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 821 від 30.08.2024 р. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 24.05.2026).
15. Про затвердження Національної програми адаптації законодавства України до права Євросоюзу (acquis ЄС) : Постанова Кабінету Міністрів України № 438 від 01.04.2026 р. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 04.05.2026).
16. Про інформаційно-комунікаційну систему «Державний аграрний реєстр» : Закон України № 3980 від 19.09.2024 р. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 04.05.2026).
17. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб : Закон України № 4196 від 09.01.2025 р. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 04.05.2026).
18. Про Національну програму інформатизації : Закон України № 2807 від 01.12.2022 р. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 04.05.2026).
19. Про схвалення Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1163 від 15.11.2024 р. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 04.05.2026).
20. Чмерук Г. Г., Стороженко О. О. Цифрова трансформація як нова форма трансформації фінансових відносин суб'єктів господарювання. *Серія: Економіка*. 2019. Т. 24.
21. Шпирко В. В., Лаврентьев М. М., Осипенко А. В. Оцінка впливу цифровізації на асиметрію розподілу дохідностей аграрних підприємств. *Економіка та суспільство*. 2026. Вип. № 83. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/7392/7346> (дата звернення 15.05.2026).

REFERENCES:

1. Biliak Yu. V. (2025) Rol Derzhavnogo ahrarnoho reiestru u tsyfrovizatsii, pidvyshchenni prozorosti ta zabezpechenni finansovoi bezpeky pidpriemstv ahrarnoho sektoru (2025) [The role of the State Agrarian Register in digitalization, increasing transparency, and ensuring financial security of agricultural sector enterprises], *Ahrosvit – Agrosvit*, vol. 15. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/7107/7225> (accessed: May15, 2026).
2. Vdovichenko Larisa (2026) Didzhytalizatsiya rehulyatornoi diyal'nosti v Ukraini u povoyennyi period [Digitization of regulatory activity in Ukraine in the post-war period]. *Ekonomichni horyzonty – Economic horizons*. vol. 2 (24). DOI: 10.31499/2616-5236.2(24).2023.281165. 2(24).2023.281234. URL: <http://eh.udpu.ua> (accessed: May15, 2026).
3. Haynts-V. Shtrubenhof (2024) Vykylyky y shansy v konteksti vstupu Ukrayiny do YES. [Challenges and opportunities in the context of Ukraine's accession to the EU]. *Ahropolitychnyy zvit – Agropolitical report*. APD/ APB/01/2024. URL: <https://www.apd-ukraine.de> (accessed: May 24, 2026).
4. Heyts Bill rozpoviv, yakoyu bude epokha shtuchnoho intelektu i yaki zahrozy vona nese [Bill Gates told what the era of artificial intelligence will be like and what threats it poses]. URL: <https://internetua.com> (accessed: May 24, 2026).
5. Deyaki pytannya nadannya hrantiv biznesu [Some issues of granting business grants]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 21.06.2022 № 738. Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrayiny" / VR Ukrayiny. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (accessed: May 24, 2026).
6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022), Deyaki pytannya nadannya hrantiv dlya pererobnykh pidpriyemstv [Some issues of providing grants for processing enterprises]. Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrayiny" / VR Ukrayiny. URL : <https://zakon.rada.gov.ua> (accessed: May 24, 2026).
7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2025), Deiaki pytannia funktsionuvannia informatsiino-komunikatsiinoi systemy "Derzhavnyi ahrarnyi reiestr". [Some issues of the functioning of the information and communication system "State Agrarian Register"]. Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrayiny" / VR Ukrayiny. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (accessed: May 24, 2026).

8. Karas O. S. (2026) Formuvannia inkliuzyvnoi ekonomiky v umovakh strukturnykh transformatsii Ukrainy: sot-sialno-ekonomichni chynnyky y instrumenty [Formation of an inclusive economy in the context of structural transformations in Ukraine: socio-economic factors and tools]. *Ukrainskyi sotsium – Ukrainian Society*, vol. 1 (96). URL: https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2026/04/13_28-No-1-96-2026_ukr.pdf (accessed: May 09, 2026).
9. Lopatynskiy, Yu. M., Shpykuliak, O. H., Parasii, D. S. (2026) Instytutysiini vyklyky inkliuzyvnoho rozvytku obied-nanykh terytorialnykh hromad Ukrainy [Institutional challenges of inclusive development of united territorial commu-nities of Ukraine]. *Aktualni problemy staloho rozvytku – Current problems of sustainable development*, vol. 3, no. 2. URL: [https://doi.org/10.60022/3\(2\)-26S](https://doi.org/10.60022/3(2)-26S).
10. Ofitsiyniy sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy (2026) [Official website of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed: May14, 2026).
11. Ofitsiyniy sait Minekonomiky. Derzhavnyi ahrarnyi reiestr – u povnii vlasnosti derzhavy: Denys Bashlyk poi-asnyv kliuchovi zminy [Official website of the Ministry of Economy. The State Agrarian Register is fully owned by the state: Denys Bashlyk explained the key changes]. URL: <https://me.gov.ua> (accessed: May 07, 2026).
12. Ofitsiyniy sait Mintsyfry Ukrainy. Indeks tsyfrovoy transformatsii rehioniv Ukrainy (2025) [Official web-site of the Ministry of Digital Affairs of Ukraine. Digital Transformation Index of Ukrainian Regions]. URL: <https://backend.hromada.gov.ua> (accessed: May 07, 2026).
13. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004), Pro derzhavnu pidtrymku sil's'koho hospodarstva Ukray-iny [On state support of agriculture of Ukraine]. Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrayiny" / VR Ukrayiny. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (accessed: May 26, 2026).
14. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024), Pro zatverdzhennia Stratehii vidnovlennia, staloho rozvytku ta tsyfrovoy transformatsii maloho i serednoho pidpriemnytstva na period do 2027 roku [On approval of the Strat-egy for the recovery, sustainable development and digital transformation of small and medium-sized businesses for the period until 2027]. Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrayiny" / VR Ukrayiny. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (accessed: May 24, 2026).
15. Cabinet of Ministers of Ukraine (2026), Pro zatverdzhennia Natsionalnoi prohramy adaptatsii zakonod-avstva Ukrainy do prava Yevrosoiuzu (acquis YeS) [On approval of the National Program for Adaptation of Ukrainian Legislation to the Law of the European Union (EU acquis)]. Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrayiny" / VR Ukrayiny. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (accessed: May 04, 2026).
16. The Verkhovna Rada of Ukraine (2024), Pro informatsiino-komunikatsiinu systemu «Derzhavnyi ahrarnyi reiestr» [About the information and communication system "State Agrarian Register"]. Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrayiny" / VR Ukrayiny. URL : <https://zakon.rada.gov.ua> (accessed: May 04, 2026).
17. The Verkhovna Rada of Ukraine (2025), Pro osoblyvosti rehuliuвання diialnosti yurydychnykh osib okremykh orhanizatsiino-pravovykh form u perekhidnyi period ta obiednan yurydychnykh osib [On the peculiarities of regulating the activities of legal entities of certain organizational and legal forms in the transitional period and associations of legal entities]. Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrayiny" / VR Ukrayiny. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (accessed: May 04, 2026).
18. The Verkhovna Rada of Ukraine (2022), Pro Natsional'nu prohramu informatyzatsiyi. [About the National Informatization Program]. Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrayiny" / VR Ukrayiny. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (accessed: May 04, 2026).
19. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024), Pro skhvalennia Stratehii rozvytku silskoho hospodarstva ta sil-skykh terytorii v Ukraini na period do 2030 roku [On approval of the Strategy for the Development of Agriculture and Rural Areas in Ukraine for the period until 2030]. Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrayiny" / VR Ukrayiny. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (accessed: May 04, 2026).
20. Chmeruk, H. H. and Storozhenko, O. O. (2019), Tsyfrova transformatsiia yak nova forma transformatsii finansovykh vidnosyn subiektiv hospodariuvannia [Digital transformation as a new form for transformation of finan-cial relations of subjects of business], *Visnyk Odes'koho natsional'noho universytetu. Seriya: Ekonomika*, vol. 24.
21. Shpyrko V.V., Lavrentiev M.M., Osypenko A.V. (2026) Otsinka vplyvu tsyfrovizatsii na asyimetrii rozpo-dilu dokhidnostei ahrarnykh pidpriemstv [Assessment of the impact of digitalization on the asymmetry of the dis-tribution of returns of agricultural enterprises]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*. Vol. 83. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/7392/7346> (accessed: May 15, 2026).

Дата надходження статті: 19.06.2026

Дата прийняття статті до публікації: 17.07.2026

Дата публікації статті: 24.07.2026